

Ks. DARIUSZ KURZYDŁO

UNIwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

KATECHEZA DOROSŁYCH WYZWANIEM DLA KOŚCIOŁA W POLSCE. POSTULATY KATECHETYKÓW DOTYCZĄCE KATECHEZY DOROSŁYCH

W dniu 26 września 2017 roku w Częstochowie, w Centrum Duchowości oo. Jezuitów odbył się zjazd Stowarzyszenia Katechetów Polskich (SKP). W czasie zjazdu miało miejsce sympozjum katechetyczne, na temat: *Katecheza dorosłych dla Kościoła w Polsce*. Na wstępie ks. prof. dr hab. Kazimierz Misiaszek przedstawił wykład pt. *Ogólne założenia katechezy dorosłych dla Kościoła w Polsce*, po czym uczestnicy rozeszli się do grup panelowych, by dyskutować o katechezie dorosłych w perspektywie czterech obszarów tematycznych: katechezy przedmałżeńskiej (moderator: ks. dr Wojśław Czupryński), katechezy rodziców (moderator: ks. dr Zbigniew Brzezinka), katechezy w fazie średniej dorosłości (moderator: ks. dr hab. Dariusz Kurzydło) oraz katechezy osób starszych (moderator: ks. dr Roman Ceglarek). Główne wnioski i postulaty, jakie zostały wypracowane w poszczególnych obszarach badawczych zostały przedstawione przez przedstawicieli grup na forum całego zgromadzenia (odpowiednio: mgr lic. Aleksandrę Bałoniak, ks. dr. Jacka Zjawina, ks. dr. Mariusza Wojnowskiego oraz ks. dr. Andrzeja Kowalskiego). Poniżej zamieszczamy wnioski, do jakich doszli uczestnicy dyskusji oraz postulaty, które katechetycy polscy wysuwają w stosunku do stanu katechezy dorosłych w Polsce.

1. Katecheza przedmałżeńska

Na obecną praktykę przygotowania do małżeństwa w Kościele polskim można spojrzeć jak na niewykorzystaną szansę ewangelizacji i katechumenatu dorosłych. Źródłem niepokoju jest nieskuteczność katechezy przedmałżeńskiej, która nie radzi sobie z niedojrzałymi motywami zawarcia małżeństwa, co wykazują badania. Nadto wiedza religijna oraz moralna tych osób pozostawia wiele do życzenia. Sam kurs przedmałżeński w takiej sytuacji nie rozwiązuje problemu. W obliczu kryzysu wartości i permissywizmu moralnego, mediatyzacji kultury oraz chaosu dotyczącego modelu małżeństwa (oraz faktu ignorowania nauki Kościoła), konieczna jest odnowa przygotowania (odnowa katechezy przedmałżeńskiej), która powinna obejmować:

a) uwzględnienie bardziej profesjonalnego przygotowania psychologicznego (m.in. kwestie relacji, problemów emocjonalnych, dojrzałości psychospołecznej), b) zorganizowanie zajęć warsztatowych rozwijających umiejętności komunikacyjne oraz c) wprowadzenie na drogę katechumenatu przedmałżeńskiego (czas intensywnej ewangelizacji/reewangelizacji, włączenie we wspólnotę wiary, prowadzenie przez specjalny zespół duszpasterski). Duszpasterstwo powinno zajmować się bardziej przygotowaniem do małżeństwa (poświęcić najlepsze swoje środki) niż rozwiązywaniem problemów małżeńskich, które są konsekwencją zaniedbań formacyjnych.

2. Katecheza rodziców

Katecheza ma uporządkować wiarę na wszystkich etapach życia (obejmuje wszystkie etapy życia) i we wszystkich sytuacjach życiowych (obejmuje wszystkie sytuacje egzystencjalne). Katecheza rodziców także powinna uwzględniać to zróżnicowanie; katecheta rodzinny powinien towarzyszyć rodzicom na kolejnych etapach wychowania dzieci (rodzice pierwsi przekazują wiarę) i być świadkiem wiary dla całej rodziny (postulat przygotowania katechetów). Katecheza rodziców może posiadać charakter formacji permanentnej lub pozostawać w związku z przygotowaniem do sakramentów ich dzieci. Formacja dorosłych w rodzinie musi być skorelowana z programem dzieci/młodzieży, które uczą się religii w szkole (towarzyszenie dzieciom w formacji religijnej). Problemem może być fakt, że rodzice nie są gotowi towarzyszyć dzieciom w rozwoju wiary, stąd postulat osobnej katechezy dorosłych dla nich, a także przygotowanie materiałów katechetycznych/pedagogicznych, uświadamiających rodzicom, jak rozwija się i czego uczy dziecko w poszczególnych okresach życia. Problem inny, to brak motywacji rodziców do samowychowania w wierze oraz towarzyszenia dzieciom. Chodzi zatem także o praktyczne ukazanie zalet katechezy w ich codziennym życiu rodzinnym (np. że na katechezie można rozwiązywać ich problemy). Najważniejsza jest świadomość, że rodzice (obietnica chrzcielna) wychowują dzieci w wierze (nie szkoła) – i tym jest katecheza rodzinna. Wymaga to także przebudowania świadomości duchowieństwa: konieczna jest formacji dorosłych, którzy są odpowiedzialni za wychowanie dzieci. Dodatkowo należy uwzględnić sytuację rodziny (np. rodziny niepełne, niesakramentalne itd.).

3. Katecheza dorosłych w średnim wieku

Dorośli w średnim wieku znajdują się w *stadium ponownego przystosowania* (Giguere), w *czasie drugiej prostoty* (Ricoeur) – a więc w sytuacji kryzysu, który stanowi dla nich nową szansę rozwojową, przede wszystkim w perspektywie religijnej. Kryzys pogłębia rozczarowanie, wynikające z rozminięcia się z planami, jakie mieli u progu dorosłości. Badania pokazują, że są to ludzie zmęczeni, zagubieni

i sfrustrowani jakością relacji oraz życiem społeczno-politycznym. Ponadto, są rodzicami dorastających dzieci, z którymi nie radzą sobie najlepiej. Mają poważne problemy z wiarą i modlitwą (także z liturgią), denerwuje ich powierzchowność życia religijnego (stąd krytykowanie instytucji kościelnych i jej przedstawicieli). Katecheza dla tych odbiorców (oprócz sprawdzonych form, zaangażowania się we wspólnoty eklezjalne) powinna dotyczyć ich złożonej sytuacji egzystencjalnej (egzystencjalna, co do treści) w ramach małych grup tematycznych (dialogowa, co do formy). Dorosli w średnim wieku mają konkretne sprawy do załatwienia (problemy, zadania, straty, lęki itd.) i potrzebują kompetentnego towarzyszenia w ich „niedoli”. Stąd konieczność sprofilowania grup katechetycznych – co wymaga ciągłej diagnozy potrzeb w ramach wspólnot parafialnych. Katecheza osób w tym wieku musi być otwarta na doświadczenie ich kryzysu, musi otwierać „przestrzeń dialogu” (nie mówić do nich, ale z nimi), rozeznawania, reinterpretacji tego, co kiedyś zostało przyjęte jako dogmaty wiary i życia. Na przykładzie tej grupy wiekowej widać, że niemożliwe jest stworzenie modelu katechezy dorosłych dla wszystkich. Należy dążyć do uświadomienia zarówno duszpasterzom, jak i dorosłym, że katecheza jest szansą wyjścia z przełomowego dla nich okresu w życiu ku nadziei, która zawieść nie może.

4. Katecheza osób starszych

Katecheza osób starszych jest nie tylko kwestią obowiązku Kościoła dla tych osób, ale przede wszystkim wyrazem szacunku wobec nich, o czym przypomina czwarte przykazanie Boże oraz okazją do uświadomienia wartości tych osób dla poszczególnych społeczności (parafii, wspólnot eklezjalnych). Zaangażowanie bowiem osób starszych w życie Kościoła poprzez katechezę dorosłych daje im pewność, że ich życie było i nadal jest potrzebne, jest darem dla Kościoła. Wydaje się czymś bardzo wartościowym napisanie *Dyrektorium duszpasterstwa i katechezy osób starszych w Polsce*, by można łatwiej zrozumieć specyfikę osób starszych w ich dojrzałości przeżywanej w poczuciu wewnętrznej integralności związanej z osiągnięciem wewnętrznej dojrzałości i bogactwem życiowego doświadczenia oraz poczuciu dezintegracji spowodowanej trudnościami w zmieniającej się rzeczywistości, co często powoduje alienację, smutek itd. Co za tym idzie, konieczna jest odpowiednia formacja katechetów i przyszłych kapłanów, którzy mieliby podjąć pracę z osobami starszymi. Natomiast sama formacja osób starszych wymaga, by oni sami stali się rzeczywistym podmiotem katechezy, którą tworzą dla innych – np. swoich rówieśników, ale i dla innych wspólnot parafialnych. Z drugiej strony, w podręcznikach do nauczania religii powinny znaleźć się treści, ukazujące bogactwo, jakie wnosi do życia społecznego starość. Wreszcie istotna jest także formacja wolontariuszy pracujących z osobami starszymi w grupach, szpitalach, domach opieki. Katecheza osób starszych wymaga zatem zaangażowania osób w różnym wieku, tak aby Kościół funkcjonował jako rodzina (dom wielopokoleniowy).